

Қазақстан Республикасында жер мониторингін жүргізу және оның деректерін пайдалану ережесін бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2003 жылғы 19 қыркүйектегі N 956 қаулысы. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 16 шілдедегі № 542 қаулысымен

Ескерту. Күші жойылды - ҚР Үкіметінің 16.07.2015 № 542 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

2003 жылғы 20 маусымдағы Қазақстан Республикасының Жер кодексіне сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі қаулы етеді:

1. Қоса беріліп отырған Қазақстан Республикасында жер мониторингін жүргізу және оның деректерін пайдалану ережесі бекітілсін.

2. Топырақ және геоботаникалық зерттеулерді жүргізуде қайталауға жол бермеу, жер мониторингі деректерінің сенімділігін қамтамасыз ету мақсатында жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті органға топырақтық, топырақтық-тұздық, топырақтық-эрозиялық, топырақтық-агрохимиялық, топырақтық-геохимиялық, топырақтық-мелиорациялық, геоботаникалық зерттеулер мен тексерулердің бірыңғай мемлекеттік есебін, сондай-ақ көрсетілген зерттеулер мен тексерулердің негізінде жасалатын тақырыптық карталардың, картограммалардың сараптамасын жүргізу жүктелсін.

3. Мыналардың күші жойылды деп танылсын:

"Қазақстан Республикасында жер мониторингін жүргізудің тәртібін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1997 жылғы 17 қыркүйектегі N 1347 қаулысы (Қазақстан Республикасының ПҮКЖ-ы, 1997 ж., N 41, 390-құжат);

"Қазақстан Республикасы Үкіметінің жер қатынастарын реттеу жөніндегі кейбір шешімдеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 11 маусымдағы N 800 қаулысының 1-тармағының 3) тармақшасы (Қазақстан Республикасының ПҮКЖ-ы, 2001 ж., N 21, 269-құжат).

4. Осы қаулы қол қойылған күнінен бастап күшіне енеді.

Қазақстан Республикасының

Премьер-Министрі

Қ а з а қ с т а н

Р е с п у б л и к а с ы

Ү к і м е т і н і ң

Қазақстан Республикасында жер мониторингін жүргізу және оның деректерін пайдалану ережесі

1. Қазақстан Республикасында жер мониторингін жүргізу және оның деректерін пайдалану ережесі (бұдан әрі - Ереже) Қазақстан Республикасында жер мониторингінің мазмұнын, құрылымын, оны жүргізу және оның деректерін пайдалану тәртібін белгілейді.

2. Осы Ережеде қолданылатын ұғымдар:

жердің тозуы - жердің табиғи ортаның элементі ретіндегі функциясының өзгеруіне, оның сандық және сапалық жағдайының нашарлауына, табиғи-шаруашылық мәнінің төмендеуіне әкеп соқтыратын процестер жиынтығы ;

стационарлық учаске - әр түрлі табиғи-климаттық аймақтарда, провинцияларда, биіктік белдеулерінде өсімдіктер мен топырақтың жамылғысы жағдайын ұзақ уақыт (10 жылдан астам мерзімге) тұрақты бақылау мақсатында ұйымдастырылатын жер учаскесі;

түйінді учаске - өсімдіктер мен топырақтың құрамын және сипатын, олардың белгілі бір ландшафтың табиғи жағдайларымен байланысын қажетті нақтылықпен көрсететін жергілікті жердегі үлгі учаске;

полигон - белгілі бір ландшафтың түрлерін (құмдар, тау етегі жазықтықтары, таулар) сипаттайтын әр түрлі конфигурациялы аумақ.

3. Жер мониторингінің мазмұны - жер қорының жай-күйін жүйелі түрде бақылау (суретке түсіру, іздестіру, зерттеу), онда болып жатқан өзгерістерді анықтау және оларға баға беру.

4. Жер мониторингінің құрылымы жердің негізгі нысаналы мақсатымен және аумақтық ауқымымен айқындалады.

5. Мониторинг жердің нысаналы мақсатының ерекшелігі ескеріле отырып жүргізіледі және жердің санаттарына сәйкес келетін мынадай қосымша жүйелерге бөлінеді:

ауыл шаруашылығы мақсатындағы жердің мониторингі;
елді мекендер (қалалар, кенттер мен ауылдық елді мекендер) жерінің мониторингі;

өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс және өзге де ауыл шаруашылығы мақсатына арналмаған жердің мониторингі;
ерекше қорғалатын табиғи аумақтағы жердің, сауықтыру мақсатындағы,

рекреациялық және тарихи-мәдени мақсаттағы жерлердің мониторингі;
орман қоры жерінің мониторингі;
су қоры жерінің мониторингі;
босалқы жердің мониторингі.

6. Аумақтық ауқымына қарай жердің республикалық, өңірлік және жергілікті мониторингі жүзеге асырылады:

республикалық - Қазақстан Республикасының бүкіл аумағын қамтиды;
өңірлік - физикалық-географиялық, әкімшілік, экономикалық және өзге де шекаралармен шектелген аумақтарды қамтиды;

жергілікті - жекелеген жер учаскелері мен ландшафтық-экологиялық кешендердің қарапайым құрылымдарына дейінгі өңірлік деңгейден төмен аумақтық объектілерде жүргізіледі.

Жер мониторингін жүргізудің мерзімдері мен кезеңділігіне қарай жердің жай-күйін бақылаудың мынадай:

базалық (бастапқы жер мониторингін жүргізуді бастау сәтіндегі бақылау объектілерінің жай-күйін тіркейтін);

жедел (ағымдағы өзгерістерді тіркейтін);
кезеңдік (бір және одан көп жылдан кейін) түрлері жүзеге асырылады.

7. Жер мониторингі:

жүйелі байқауларды, іздестірулерді, суретке түсірулерді, тексерулерді (қайта тексерулерді және түзетулерді) орындау;

жердің жай-күйін талдау мен бағалауды жүргізу;
жердің құнарлылығына антропогенді әсер етуді реттеу жөніндегі ұсыныстарды әзірлеу;

белгілі бір уақыт кезеңінде жердің сапалық жай-күйін болжауды әзірлеу;
жер туралы деректер банкін ұйымдастыру жөніндегі жұмыстарды қамтиды.

8. Жердің жай-күйін бағалау жүргізілетін байқауларды (кезеңдік, маусымдық, тәуліктік) талдау, алынған көрсеткіштерді нормативтермен салыстырғандағы өзгерістердің бағыттылығы мен қарқындылығын зерделеу арқылы орындалады.

9. Жердің жай-күйін бағалаудың нәтижелері бойынша оларға өзгерістердің дамуының, ерекше жағдайда жағымсыз сипаты бар серпінін, бағытталуын және қарқындылығын сипаттайтын тақырыптық карталар, диаграммалар және кестелер қоса беріле отырып, жедел мәліметтер, баяндамалар, ұсынымдар және ғылыми болжамдар жасалады.

10. Жер мониторингін ұйымдастыруды жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган жүзеге асырады.

11. Жер мониторингін Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында мамандандырылған мемлекеттік кәсіпорындар бірыңғай жүйе бойынша жүргізеді

, жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган оларға қатысты мемлекеттік басқару органы болып табылады.

12. Жер мониторингін жүргізу республикалық бюджеттің қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

13. Жер мониторингін жүргізу үшін жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган жердің жай-күйін бақылау пункттерінің аумақтық-аймақтық желісін анықтайды.

14. Мониторингтің аумақтық-аймақтық желісі жердің жай-күйін бақылаудың стационарлық және жартылай стационарлық пункттерін қамтиды.

Стационарлық бақылау пункттері берілген толықтық пен дәлдік арқылы жердің жай-күйі туралы ақпаратты-жүйелі алып тұру үшін құрылады. Стационарлық алаңдар, түйінді учаскелер және полигондар осындай пункттерге ж а т а д ы .

Жартылай стационарлық бақылау пункттері (жартылай стационарлық алаң, бейін) жұмыстың нақты шарттары мен мақсаттарына қарай ұйымдастырылады. Оларды бақылау жүйелі түрде 3, 5, 10 және одан көп жыл аралықпен жүргізіледі.

15. Мониторингтің деңгейі бақылау пункттерінде жүргізілетін жердің жай-күйін бақылау бағдарламасымен айқындалады.

16. Жер мониторингі бірыңғай жіктеуіштерді, кодтарды, бірліктер жүйесін, деректер мен нормативтік-техникалық базаның стандарттық форматтарын, координаттар мен биіктіктердің мемлекеттік жүйесін қолдануға негізделген әртекті деректердің өзара үйлесімділігі қағидаты сақтала отырып жүргізіледі.

17. Жер мониторингі жөніндегі ақпаратты алу үшін:
қашықтықтан тексеріп-байқау (ғарыштық аппараттардан, биікке ұшатын ұшақтардан, шағын авиацияның және басқа да құралдардың көмегімен суретке түсіру және бақылау);

жер бетінде суретке түсіру (топырақтық, геоботаникалық және басқа да) және аумақтық-аймақтық желі пункттеріндегі бақылаулар;
жерді түгендеу, жер-кадастрлық құжаттама;
қор деректері (карталар, картограммалар, схемалар, кестелік және басқа да материалдар) материалдары пайдаланылады.

18. Ғарыштық жеткізгіштен суретке түсіру мен бақылау республикалық және өңірлік деңгейлерде жердің жай-күйінің сипаттамасын алу үшін орындалады.

Жер бетіндегі бақылау, зерттеу, тексеру және суретке түсіру стационарлық және жартылай стационарлық алаңдарды, түйінді учаскелерді, полигондарды және бейіндерді пайдалану арқылы жердің барлық санаттары бойынша жүргізіледі.

19. Жер мониторингінің нәтижелері қағаз жеткізгіштермен де, ақпаратты электрондық жинақтау, өңдеу және сақтау жүйелерін пайдалану арқылы да

есептер, кестелер, карталар және картограммалар түрінде ресімделеді.

Жер мониторингі бойынша алынған ақпаратты облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жер ресурстарын басқару жөніндегі тиісті аумақтық органдары қорытады әрі талдайды, ол мұрағаттар мен автоматтандырылған ақпараттық жүйенің деректер банкінде жинақталады және сақталады.

Ескерту. 19-тармаққа өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2006.06.06. N 511 қаулысымен.

20. Жер мониторингі жөніндегі құжаттамалар базалық және есептік құжаттарды қамтиды.

Базалық құжаттарда өңірлік объектінің немесе жер учаскесінің бастапқы (аялық) жай-күйі тіркеледі. Базалық құжаттарға жердің жай-күйінің бастапқы тақырыптық карталары, картографиялық материалдар және жердің сапалық жай-күйі туралы жиналған мәліметтер жатады.

Бірізділендірілген нысандар, оларда жердің жай-күйінің тіркелген өзгерісі көрсетілген кестелер есептік құжаттар болып табылады.

21. Жердің мониторингі жөніндегі құжаттама мынадай талаптарға сәйкес келуі:

белгіленген үлгідегі бланкілерде атқарылуы;
картографиялық материалдар жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган белгілеген техникалық талаптарға сәйкес әзірленуі;
мемлекеттік құпияға жатқызылған жер учаскелерінің жоспарларында (сызбаларында) қамтылған мәліметтер олардың құпиялылығын қамтамасыз ететін белгіленген ережелерге сәйкес пайдаланылуы және сақталуы тиіс.

22. Жер мониторингі жөніндегі деректерді пайдаланушылар:
аумақтардың дамуын жоспарлау, жерді аймаққа бөлу, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану жөніндегі бағдарламаларды әзірлеу, қала құрылысы кадастры мәселелері, жер ресурстарын басқаруға байланысты басқа да мәселелер бойынша - мемлекеттік, жергілікті атқарушы және өкілді органдар;
қоршаған орта және табиғи ресурстар мониторингінің Бірыңғай мемлекеттік жүйесін жүргізу, табиғи ресурстардың пайдаланылуына және қоршаған ортаның жай-күйіне бақылау жүргізу мәселелері, мемлекеттік органдар арасында табиғат қорғау іс-шараларын әзірлеу бойынша жиынтық деректер банкіні жүргізу үшін - қоршаған ортаны қорғау саласындағы орталық орган;
өзге де жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

23. Жер мониторингінің деректерін пайдалану қағаз немесе магниттік жеткізгіштермен стандартты ресімделген құжаттармен танысу және (немесе)

оларды алу, сондай-ақ техникалық телекоммуникациялық байланыс құралдарын қолдану арқылы деректер банкіне тікелей рұқсат етілген кіру нысанында жүзеге асырылады.

24. Жер мониторингінің мемлекеттік құпияларды және өзге де шектеулерді қамтымайтын деректері жалпыға қол жетімді болып табылады және мүдделі жеке және заңды тұлғаларға ақылы негізде беріледі.

Жер мониторингінің деректерін мемлекеттік органдарға беру осы мақсаттарға көзделген бюджет қаражаты есебінен ақысыз негізде жүзеге асырылады.